

МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Лада Василівна Шірінян

Державна навчально-наукова установа
„Академія фінансового управління”

ladashirinyan@ukr.net

Арам Сергійович Шірінян

Навчально-науковий центр
КНУ ім. Шевченка і НАНУ

aramshirinyan@ukr.net

Актуальність

- Лише 3% населення в 100 найбідніших країнах світу мають доступ до страхового захисту.
- В Україні населення з низьким рівнем доходів, по-перше, має щомісячний дохід на рівні 1100 грн, що складає близько 4,5 доларів на добу, по-друге, не користується послугами страхування.

Як захистити населення з низьким рівнем доходів від ризиків?

Означення мікрострахування

Мікрострахування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів осіб з низькими доходами в обмін на низькі страхові премії за умов невеликих страхових сум, спрощеної системи страхування, високої частки страхових відшкодувань і невисокого прибутку постачальника таких послуг.

Шірінян Гада Василівна

Автор та співавтор монографій і багатьох публікацій у фахових виданнях з економіки: *Економіка України*, *“Фінанси України”*, *“Актуальні проблеми економіки”*, *“Регіональна економіка”*, *“Економіка і прогнозування”*, *“Формування ринкових відносин”*, *“Фінанси” (Росія)* тощо.

Основні наукові інтереси автора зосереджені на питаннях фінансового і правового забезпечення мікрострахування, фінансового регулювання та конкурентоспроможності страхового ринку, фінансової надійності страховиків, фінансової стійкості підприємств та питаннях соціального страхування.

Шірінян Арам Сергійович

Автор та співавтор монографій і багатьох публікацій у фахових виданнях з економіки і природничих наук: "Економіка України", "Фінанси України", "Наука та інновації", "Acta Materialia" (США), "Nanotechnology" (Велика Британія) тощо.

Наукова діяльність автора пов'язана з дослідженням, теоретичним описом та моделюванням процесів, що відбуваються у природі, суспільстві та економіці.

МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: БУТИ ЧИ НЕ БУТИ ?

Монографія складається з 6-ти розділів, містить цілісний і систематичний виклад ідей авторів і охоплює теоретичні основи мікрострахування, зарубіжний досвід, ризикову складову мікрострахування, фінансове забезпечення мікрострахування, емпіричні оцінки ринкового попиту на страхові послуги для незаможного населення України, питання створення, регулювання і розвитку мікрострахування в Україні.

MICROINSURANCE IN UKRAINE: TO BE OR NOT TO BE?

The monograph consists of 6th chapters, has systematic description of authors' ideas. It includes theoretical bases of microinsurance, foreign experience, risk related issues of microinsurance, financial providing of microinsurance and empirical estimation of market demand on insurance services for the poor population of Ukraine, formation, regulation and development of microinsurance in Ukraine.

ISBN 978-966-493-595-8

Л. В. Шірінян, А. С. Шірінян

МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: БУТИ ЧИ НЕ БУТИ ?

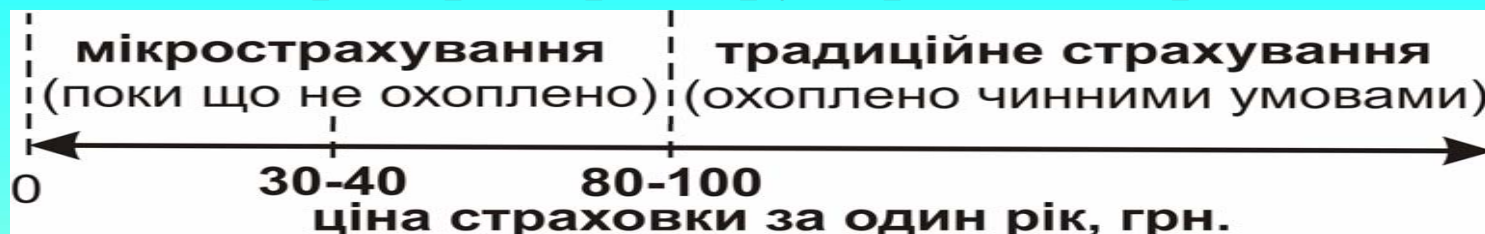
монографія

ЗМІСТ МОНОГРАФІЇ

ПЕРЕДМОВА
ВСТУП
РОЗДІЛ 1. МІКРОСТРАХУВАННЯ – НОВИЙ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА
РОЗДІЛ 2. РИЗИКОВА СКЛАДОВА МІКРОСТРАХУВАННЯ
РОЗДІЛ 3. ПОПИТ НА МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІКРОСТРАХУВАННЯ
РОЗДІЛ 5. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ Й РОЗВИТКУ МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
РОЗДІЛ 6. ПОЛІСИ МІКРОСТРАХУВАННЯ Й МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.
ПІСЛЯМОВА
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.

Умовний розподіл страхового захисту в Україні на зони за критерієм розміру страхових премій

Класифікація рівнів страхування за обсягом страхових сум

Рівень страхової діяльності	Обсяг страхових сум, S
Макрострахування	$S \geq 1$ млн грн.
Мезострахування	10 тис. грн. $\leq S \leq 1$ млн грн.
Мікрострахування	$S \leq 10$ тисяч грн.

Соціальна «чаша стратифікації за доходами» і потенційні зони страхування й мікрострахування в Україні

Характерні ознаки мікрострахування:

- надання страхового захисту суб'єктам з низьким рівнем доходу – населенню, домашнім господарствам і малому бізнесу;
- спрощена й прозора система страхування;
- страхування з невеликими виплатами (від 3000 грн. до 10000 грн.);
- існування нижньої межі (100 грн.) та верхньої межі (10000-11000грн.) страхової суми;
- страхування з низьким розміром страхових внесків (премій) і тарифів;
- велика ймовірність настання страхової події;
- відсутність ретельної перевірки клієнтів;
- проста структура договору страхування;
- суттєво спрощені процедури страхування й отримання відшкодування;
- висока частка страхових відшкодувань ($\geq 50-60\%$ частки страхових премій);
- низький рівень рентабельності мікрострахової діяльності ($\leq 7-10\%$);
- низькі витрати на ведення справи (до 20% від страхової премії).

Результати нашого опитування населення віком від 18 до 70 років:

- 70% не мають конкретних знань про страхування;
- 27% не назвали жодної страхової компанії України;
- 50% не мають можливості заощаджувати гроші на випадок ускладнень у житті;
- 30% втрачали когось з членів сім'ї за останні п'ять років;
- 65% не хочуть страхуватися взагалі;
- 68% не довіряють вітчизняним страховикам;
- 25% мають досвід страхування за останні 5 років;
- 36% готові обрати західного страховика замість вітчизняної компанії;
- 52% хотіли б страхуватися в державній страховій компанії;
- 37% довіряють вітчизняним страховим компаніям лише на певний термін (28% на короткий термін, 9% на довгий термін);
- 29% не вірять, що можна отримати страхову суму (страхове відшкодування) за договором страхування;
- 66% вважають, що вирішальною при виборі страхової компанії є репутація страховика.

Поліси мікрострахування:

Групи	Ступінь значущості для населення	Види страхування
група першочергового значення	1	мікрострахування здоров'я (на випадок хвороби)
	2	мікрострахування життя (на випадок смерті)
	3	мікрострахування майна та активів
	4	мікрострахування від нещасного випадку
група другочергового значення	5	мікрострахування позики/бізнесу
	6	мікрострахування врожаю

Страхове відшкодування має бути здійснено за:

7 робочих днів для полісів групи 1-4;

10 робочих днів для полісів групи 5-6.

Розрахунок середнього розміру мікрострахової премії за трьома критеріями:

- 1) За *першим критерієм* страхова премія визначається за результатами опитування і готовністю населення з низьким рівнем доходів платити за страхування у межах **10-30 грн.**

1100 грн. x 1% $\approx$ 10 грн. для >90% опитаних;

1100 грн. x 3% $\approx$ 30 грн. для >50% опитаних.

- 2) Згідно з *другим критерієм* премія є орієнтованою на мінімальний дохід клієнта, її можна визначати за розміром мінімальної заробітної плати в країні. Ми пропонуємо визначати оплату за рік за страхову послугу в середньому **0,1÷0,4%** від **річної мінімальної заробітної плати** в країні.

12 місяців x 1100 грн. x 0,1% $\approx$ 15 грн.;

12 місяців x 1100 грн. x 0,4% $\approx$ 50 грн.

- 3) За *третьім критерієм* премія визначається у межах від 0,2% до 2,7% від розміру страхової суми. Постачальник послуг і страхувальник обирають страхову премію і страхову суму за домовленістю в середньому **0,5%** розміру страхової суми.

5000 грн. x 0,2% $\approx$ 10 грн.;

5000 грн. x 2,7% $\approx$ 135 грн.

Комплекс заходів і правил для мікрострахування в Україні:

- 1) Види мікрострахування є добровільними для людей віком від 18 до 65 років.
- 2) Створюється Всеукраїнська Асоціація Мікрострахування (ВАМ) з Гарантійним Фондом Мікрострахування (ГФМ).
- 3) Термін чинності договорів – один рік (за винятком договору мікрострахування життя, тривалість якого може бути від одного до 5 років, але з періодом страхування – один рік).
- 4) Ліцензування новостворених мікростраховиків охоплює шість видів мікрострахування (дозвіл на здійснення мікрострахування для діючих страховиків базується на наявних ліцензіях і не потребує додаткового ліцензування).
- 5) ВАМ гарантує згідно договору мікрострахування виплати постраждалим страхувальникам у межах визначеного ліміту відповідальності ВАМ.
- 6) На офіційному сайті ВАМ створюється відкрита для вільного перегляду офіційна електронна база даних з інформацією про: діючих постачальників послуг мікрострахування; договори мікрострахування і всіх застрахованих / страхувальників; медичні установи, що мають право на медичне обслуговування власників полісів мікрострахування.
- 7) Територія чинності договорів мікрострахування – всі регіони України.
- 8) Укладання договору мікрострахування здійснюється за місцем реєстрації та/або проживання особи чи підприємця.
- 9) У разі адресного державного мікрострахування державна допомога виключається, а страхове відшкодування надається мікростраховиком, що здійснював мікрострахування.

Податкове регулювання - пропозиція:

Мікростраховики мають бути звільнені від оподаткування у такій послідовності:

перші 3 роки – нульова ставка податку за всіма видами діяльності;

з 3-го по 5-й роки включно – нульова ставка податку за мікростраховою діяльністю і на загальних засадах оподаткування для інших видів діяльності;

з 6-го року мікростраховики будуть оподатковуватися на загальних засадах, аналогічно до традиційних страховиків.

Регулювання маржі мікрострахування

(нижній ліміт відповідальності мікростраховика)

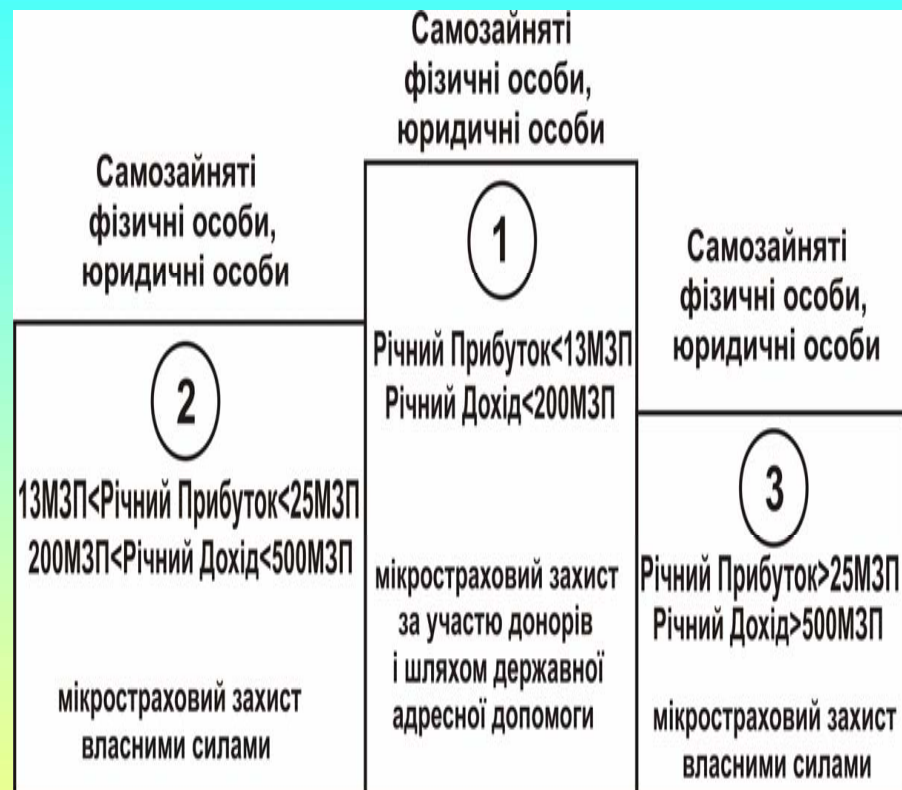
Відшкодування не може бути меншим 1% мінімальної заробітної плати в країні
(станом на 2013 рік - 110 грн.)

Державне адресне втручання і п'єдестал мікрострахування

П'єдестал для населення

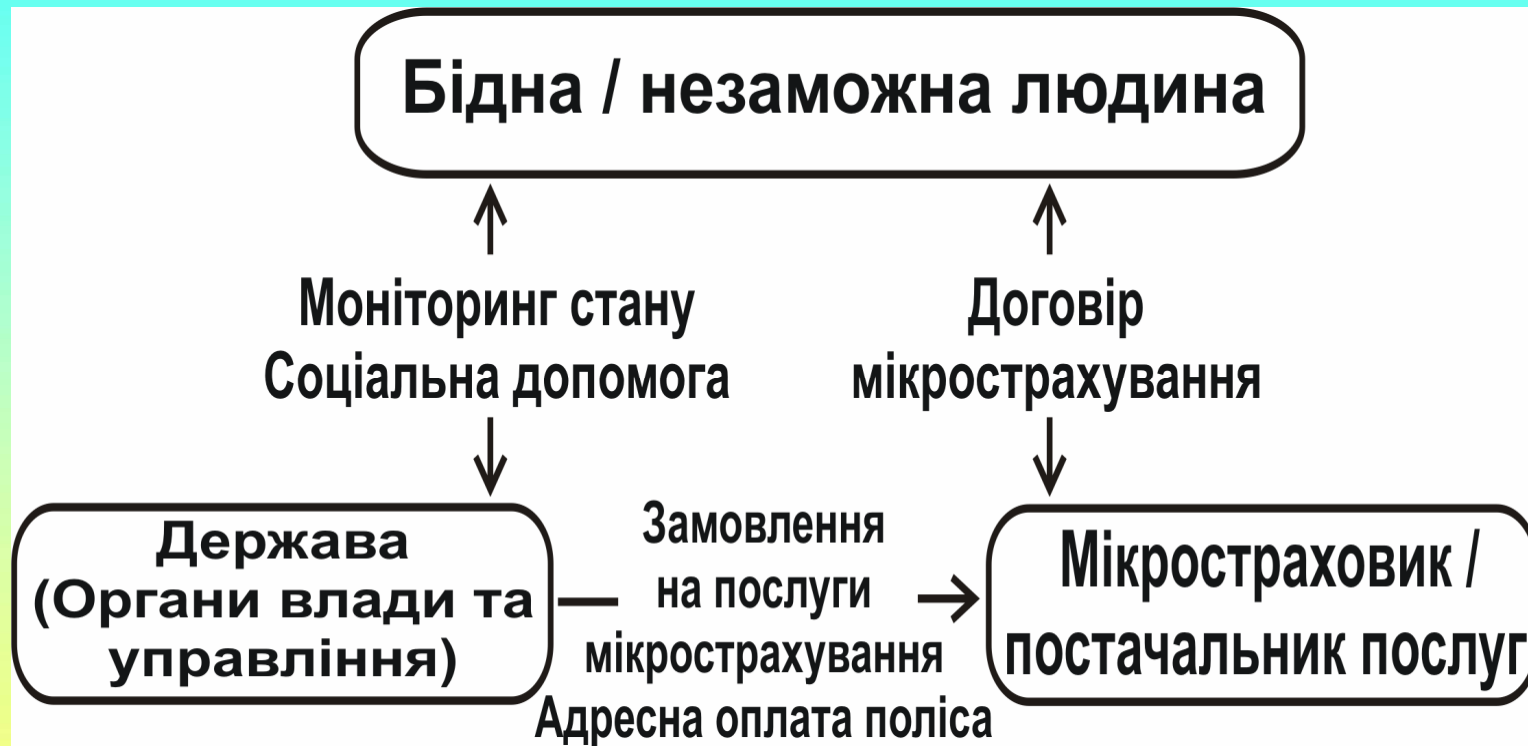

П'єдестал для бізнесу

- перший рівень (обов'язковий для держави) – для абсолютно бідних і зубожілих;
- другий рівень (рекомендований для держави) – для відносно бідних і незаможних;
- третій рівень (за власні кошти населення і підприємців) – для малозаможних і заможних.

Схема мікрострахування з використанням державної адресної допомоги для незаможних верств населення й мікростраховика

Можливі постачальники послуг мікрострахування і донори

Рівень охоплення	Потенційні постачальники	Донори/спонсори
Загальнодержавний	Державна страхова компанія	Міжнародні фонди і банки;
Регіональний	Традиційні комерційні страхові компанії	Вітчизняні банки;
	Спеціально створені страхові компанії	Державні фонди;
	Банки	Соціально відповідальні інвестори (юридичні або фізичні особи);
	Інститути мікрофінансування	
Місцевий	Кредитні спілки , похоронні бюро	Фінансові організації;
	Спеціальні мікростраховики	Спеціальні банки розвитку
	Спеціальні мікрофінансові організації	

Нові механізми реалізації послуг мікрострахування

30

Перший механізм - використання безготівкових розрахунків (переважно для малого бізнесу). За допомогою Інтернет в активному режимі “on-line” - коли операції «приєднання» до рахунка страхувальника й «зняття» зі свого рахунка грошей не вимагають великих зусиль, часу, грошей.

Другий механізм – використання зарплатних рахунків у банках або доручень (переважно для працюючих верств населення й колективного страхування).

Третій механізм – інноваційне мікрострахування (для всіх). За допомогою телефонів шляхом надання інформації про себе; за телефоном гарячої лінії або надсиланням смс-повідомлення з персональними даними про дату народження, ідентифікаційний номер, прізвище, ім'я та по-батькові, стать.

Четвертий механізм – “страхування без премій” (переважно для бідних верств населення, зубожілих, нужденних і безпритульних).

П'ятий механізм – виїзне страхування в зручний для страхувальників час (переважно для населення в сільських населених пунктах).

Право вибору особою мікрострахових послуг:

Особам, що матимуть право одночасно на різні види мікрострахових послуг (поліси мікрострахування) за участю держави, призначатиметься один з видів мікрострахових послуг за вибором особи, що буде користуватися послугами мікрострахування.

Регулювання / впровадження / перспективи мікрострахування

Категорія	Проблеми, які потрібно розв'язати
Незаможне населення	- охоплення / задоволення попиту на нові продукти - ефективне навчання
Постачальники	- спрощена процедура створення, - кадровий потенціал - ефективність діяльності - розробка каналів розповсюдження
Донори	- платформи для обміну досвідом та координації
Асоціації страховиків	- інституційно-правове регулювання
Страхові посередники	- інституційно-правове регулювання
Регулятори	- розуміння ролі мікрострахування - закон і план розвитку мікрострахування - ліцензійні умови і правила діяльності - схеми мікрострахування
Держава/Уряд	- моніторинг ринку щодо доступу до страхування незаможного населення - діалог з усіма учасниками ринку та координація - сприятливе правове регулювання відносин - стимули для мікрострахових організацій - стабільні макроекономічні умови - покращення умов життя незаможного населення - пошук донорів і сприяння їх діяльності
Страховий ринок	- поліпшення якості і переліку послуг - розширення меж застосування страхування - створення пропозиції з мікрострахування
Фінансовий сектор	- стійкість і надійність в умовах впливу негативних факторів

Вийшло друком

Л. В. Шірінян, А. С. Шірінян

~~~~~  
**МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ:  
БУТИ ЧИ НЕ БУТИ ?**  
~~~~~

монографія

Наукове видання українською мовою. –
Черкаси, 2012. – 208 с. – 23 рисунки,
26 таблиць, 21 формула,
124 найменувань джерел.

У монографії запропоновано цілісну систему ідей щодо теоретичних основ мікрострахування, проаналізовано ризикову складову мікрострахування, вперше одержано емпіричну оцінку ринкового попиту на страхові послуги для незаможного населення України, вперше визначено концептуальні шляхи регулювання й розвитку мікрострахування в Україні, розроблено поліси й механізми реалізації послуг, стратегію управління ризиками, вперше розкрито фінансове забезпечення мікрострахування

Книготорговельним організаціям,
видавництвам, оптовим покупцям,
спонсорам, юридичним та фізичним
особам **для придбання** монографії
звертатися за електронною адресою:

monograph@ukr.net

Телефон: +38+0962281619

**Все правильне проходить три стадії:
По-перше, його висміюють.
По-друге, йому жорстоко перешкоджають.
По-третє, його приймають як самоочевидне.**

**Артур Шопенгауер
(1788-1860, німецький філософ)**

Дякую за увагу!

**МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ:
ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Лада Василівна Шірінян

ladashirinyan@ukr.net

Арам Сергійович Шірінян

aramshirinyan@ukr.net